

EKLER DEZSÓ ÍRÁSOK ÉS ÉPÜLETEK

HA ÉRZED, HOGY JÓ A TÖRTÉNET...

Részletek Birkás Ákos festőművész interjújából
(Ekler Dezső kiállítási katalógusa, Szombathely, 1992.)

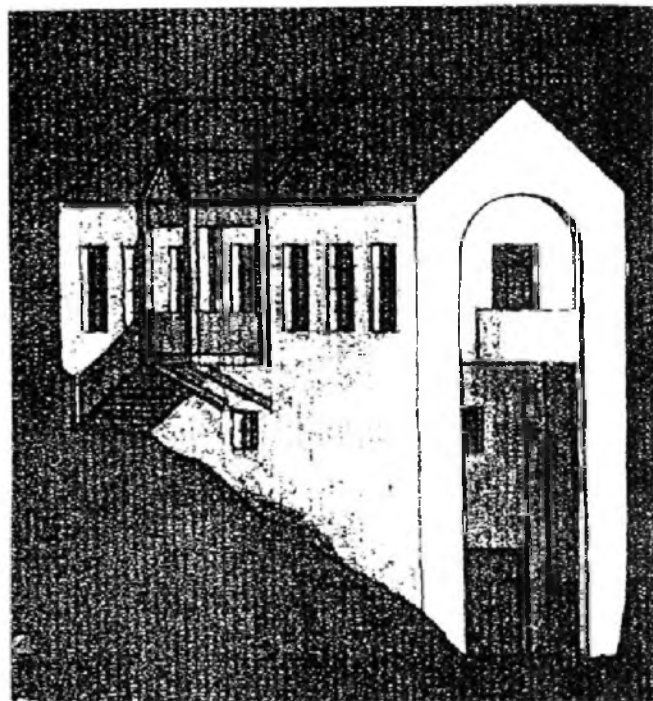
Emlékszem, hogy a műfegyvetemi felvételin komolyan mondtam a bizottságnak, hogy az építészet társadalmi mozgatórugói, háttere érdekelnek. Az első tervezések után, úgy harmadév körül már tudtam, hogy legfeljebb a város érdekel, és nem maga a mesterség. Valamiféle elméleti, és elsősorban szociális megfejtesét kerestem az építészetnek. Ebben persze nagy szerepük volt tanáraimnak, pro és kontra. Akik, és ahogy a tervezést tanították, bizony elvették a kedvet, valahogy úgy, ahogy a Csodálatos Mandarinban az udvarlót a fogdmegek. Ezért is hagytam ki egy évet, s tanulmányaimat megszakítva a Böicsészkarra meg a Közgázra jártam a legkülönfélébb kurzusokat hallgatni: Altrichter ismeretelméletét, Max Weber-kurzust, Beke László huszadik századi művészettörténetét, meg Hanák Pétert, 19. századi kultúrtörténetet... Miután végeztem, szociológusnak mentem, s öt évig ott dolgoztam, bár nem akartam diplomát szerezni szociológiából. Mánia hajtott, mely kezdetben úgy szólt, hogy építészetelméletet csinállok. Később a várost és az építészetet determináló társadalmi-történeli tényeket akartam megismerni. S amikor a kíváncsiságomat nagyjából kielégítettem, akkorra alakult úgy – döntően Makovecz Imre készítésére, hogy házakat kezdtem csinálni.

A szociológia magasiskolájának mondható az a lobbyzás, amikor az általad kreált elméletet próbálsz eladni a hatalomnak. 1981 körül készülődött az első lakásreform, amikor az akkori reform Pénzügyminisztérium megküzdött az Építésügyi Minisztériummal, aki a lakásépítés monopóliumait bírta. Ennek eredményeképpen tették igazságosabbá a lakásépítés hiteitámogatását, és emelték először radikálisan a lakbéretet. Akkor mi a kollégáimmal a Pénzügyminisztérium kvázi ideológusai voltunk, s eladtuk a teóriánkat, amelyen több éve dolgoztunk, amellyel a lakásrendszert bíráltuk...

Abból éltünk, hogy tudományos kutatásokat végeztünk minisztériumoknak meg a fővárosnak. Amikor befejeztem, világosan beláttam, hogy a szociológia felsőfokon sem több, mint hatalmi technika; jelentéseket készít a társadalom működési zavarairól, és javaslatokat tesz arra, hogyan kell a fogaskerekeket átállítani. Ez nekem nem kellett.

Rábukkantam az akkor friss, és a hetvenes-nyolcvanas évek fordulóján nagyon radikálisnak számító nyugati építészeti irányzatokra. Leginkább az olasz racionalizmus raga-

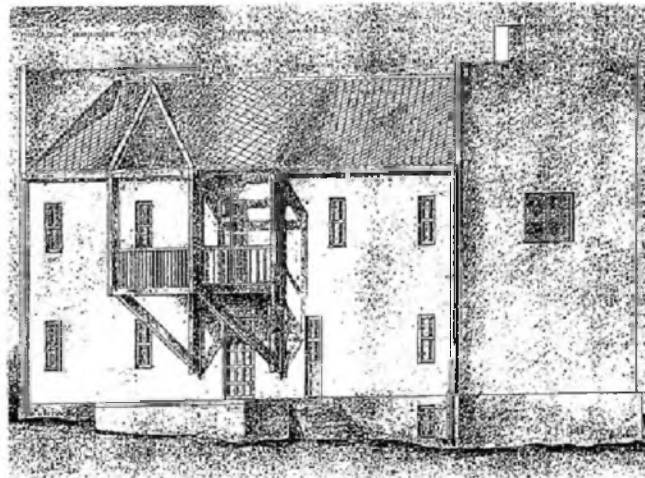
dott meg, amely talán a legjobb válfaja az európai posztmodernnek. Ebbe beleszerettem... vonzó dolog volt, s akkor nem ismerték idehaza. Hónapokig a könyvtárakból faltam, majd barátaim készítésére elkezdtem előadásokat tartani. Évekig terjesztettem főiskolán, egyetemen, mesteriskolán.

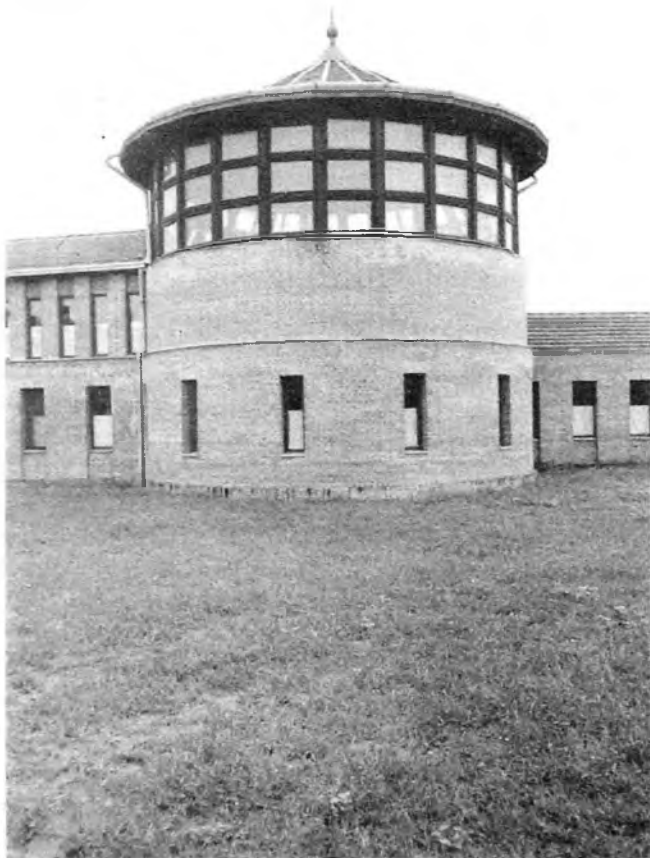

Béres-ház, Tokaj, 1982

És történt, hogy a mesteriskolán egy délutánra kerülünk Makovecz Imrével előadónak. Este együtt borozgatva így szólt: Jó ez a duma, de jó volna ha meg is mutatnád, hogyan kell ezt csinálni. Elővett a táskájából egy munkát, amit aznap kapott, és odaadta, hogy csináljam meg.

Családi ház, mesteriskolai pályázat, 1982

Könyvtár, Dombegyház, 1983. (Nagy Tamással)

Ettől kezdve sorra kaptam tőle a munkákat, máig. És még egy fogást kitervelt; akkortájt kezdtek szaporodni a külföldi publikációi, s a szerkesztőket rendre hozzám küldte azzal, hogy az ismertetéseket, kritikákat én írjam meg. Éve-kig írtam róla, és kínlódtam, hogy megértssem, mi az, amit ő csinál. Steinertől Goethén át Spinozáig jutottam, hogy megtanuljam a Makovecz-féle monizmust.

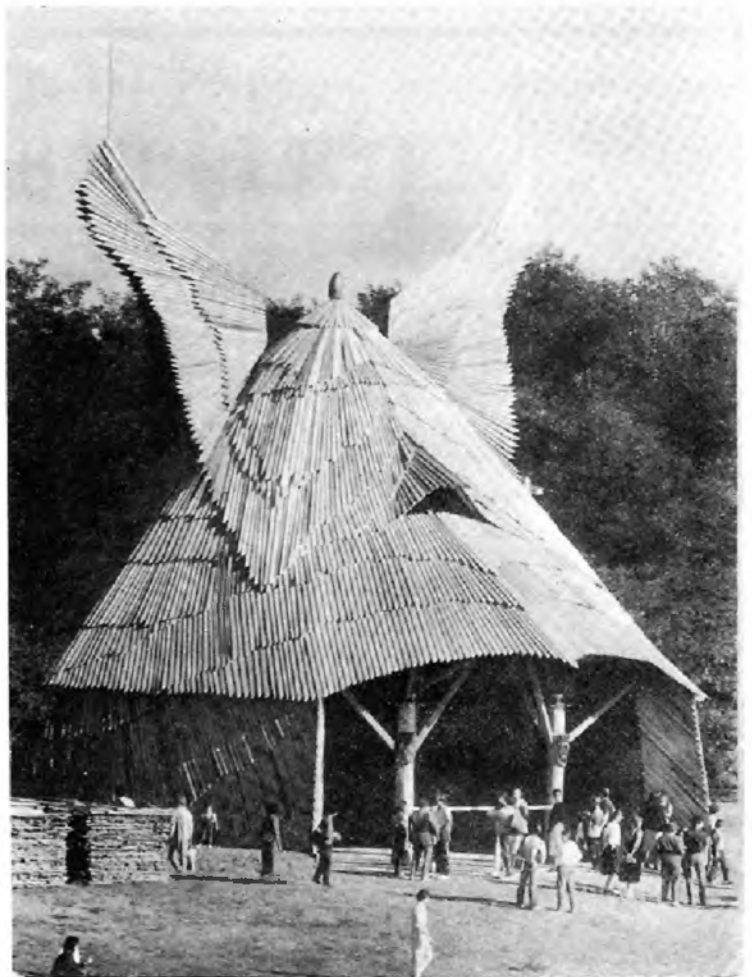
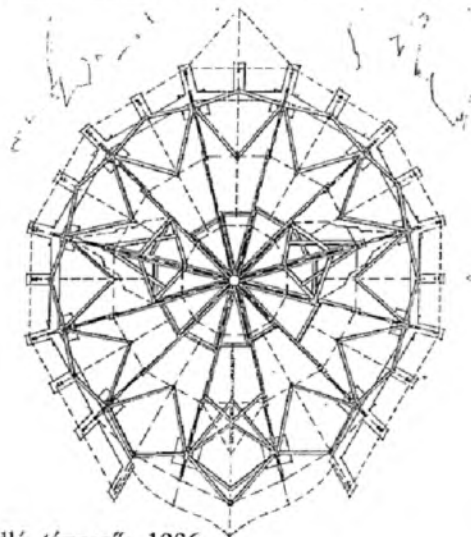
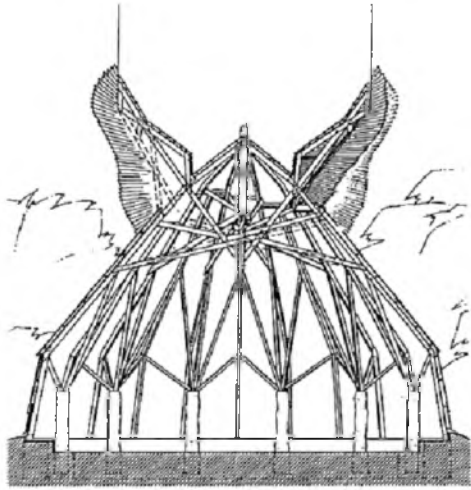
Komoly szellemi stúdium volt, ami hála istennek, kiemelt abból a marxista gondolkodásból, amelybe be lettem iskolázva. Valójában ezen keresztül lett értelme számomra a szakma gyakorlásának, ezen a szellemi hídon át, amely hitelesítette a szociális létben való tevékeny jelenlétet. Ebből a helyzetből indulva, mondhatni visszafelé, autodidakta módjára tanultam meg a szakmát, s azon keresztül sokmindent. Gondolom, ez sokunk élménye, hogy visszafelé haladva szerezzük meg szellemi jussainkat.

A dramaturgiája fontos egy-egy munkának, s a társ, akinek építész. Ahogy kapcsolatba kerülsz vele; ahogy a történet elindul lépésről lépésre, míg végül ház lesz belőle. A legfontosabb talán az benne, hogy helyzetbe hozd magad. Nem elég a formális viszony, szerződés, határidők, stb. Meg kell dolgozzad a helyzetet, s ezzel nemcsak esetleg a barátságát nyered el a megrendelőnek, hanem olyan szellemi teret teremtesz, amely nemcsak lehetővé teszi, hogy szabadban gondolkodj, hanem egész egyszerűen kiköveteli ezt;

inspirál. Nehéz igazolni, amit akár Fülep Lajos mond, hogy az építészet a kollektív lelkiületet hivatott megjeleníteni. Egy épület létrejöttében mégis tettenérhető. Ha híven tudod követni, aktívan és nyílt szívvel tudsz résztvenni a történetben, amely egy ház építése kapcsán kibomlik, akkor megnyílnak az a szellemi-lelki tér, ahol jelen van, ahonnan előjön ez a valaki – mondjuk kollektív alany. A szerencséd, a tehetséged, vagy bármi más révén ebből valamit elcsíphetsz. Aztán hogy ez hogyan költözik be a házba, azt senki nem tudja megmondani. Ha érzed, hogy jó a történet, akkor tudod, hogy akár stiláris és formai szempontból is körülbelül jó vonalon vagy.

Publikációk:

- A közösségi művelődés terei. Kultúra és Közösség. Népművelési Intézet, Budapest, 1977.*
Krier testvérek munkáinak magyar fordításgyűjteménye. Bercsényi 28-30, Budapest, 1980.
Klubbkönyvtár, Dombegyház. Magyar Építőművészet, Budapest, 1985.
Valóság és ábrázolás – interjú Reimholz Péterrel. Magyar Építőművészet, 1986.
Henki ja Muoto. Taide, Helsinki, 1987.
Kemping, Nagykálló. Imre Makovecz Hongaars architect. Nederlands Architectuur Instituut, Rotterdam, 1989.
Nagykálló Camp by Dezső Ekler. Utopica, Architectural Contaminador, Venezia, 1990.
Kaposvár, Agrártudományi Egyetem, tanügyi épület. Országépítő, Budapest, 1990/1.
Nagykálló, Harangod kemping. Makovecz Imre katalógusa. OMF Magyar Építészeti Múzeuma, Budapest, 1990.
Camping de Nagykálló, Techniques et Architecture, Paris, 1991.
Campo culturale a Nagykálló, Premio internazionale di architettura Andrea Palladio. Electa, Milano, 1991.
Ekler Dezső in: Magyar organikus építészet. La biennale di Venezia 1991., Műcsarnok, Budapest, 1991.
The 1991. International Stone Architecture Prize. Abitare, Milano, 1991.
Opere finaliste del premio internazionale di architettura Andrea Palladio 1991. TRASP. Multigraf s.r.l. Venezia, 1991.
Nagykálló, Harangod, Téka-tábor. Országépítő, Budapest, 1991/3.
Luigi Croce: Regionalismo dell'architettura. Phalaris 15. Giornale di Architettura, Venezia, 1991.
Alku-Aikoyen Näyt: Unsvanhaa arkkitehtuuria. Suomen Kuralehti, Helsinki, 1992.
Capucine Carrier: Man muss sehr mutig sein. Die Süddeutsche Zeitung, München, 1992.
Das Téka-tábor Camp für Tänzer und Handwerker, Baustein, Witten, 1993.
Cultural Camp, Nagykálló. World Interior Design, Shotenkenchiku, Tokyo, 1993.

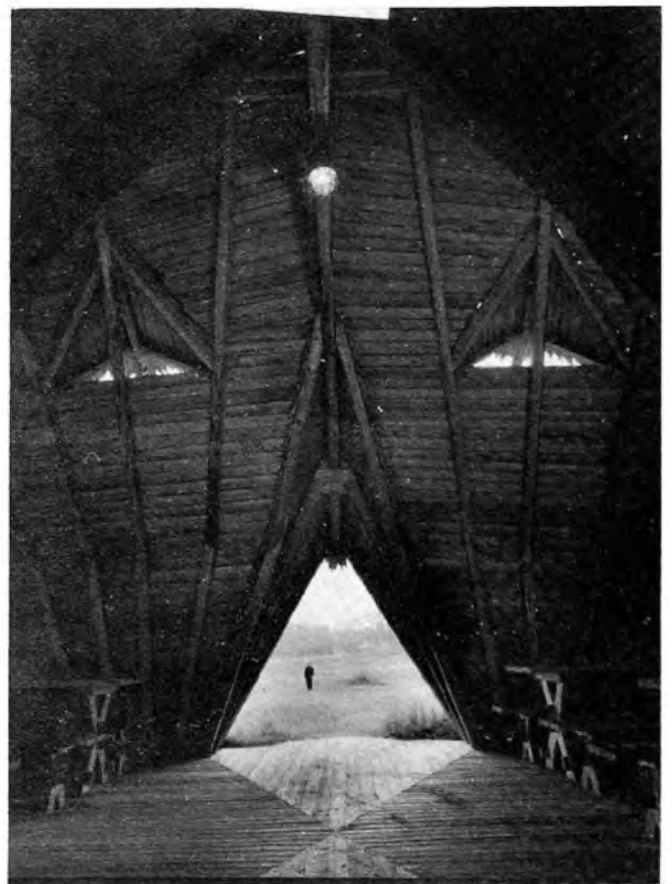
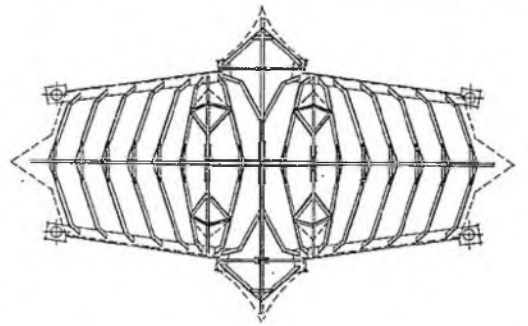
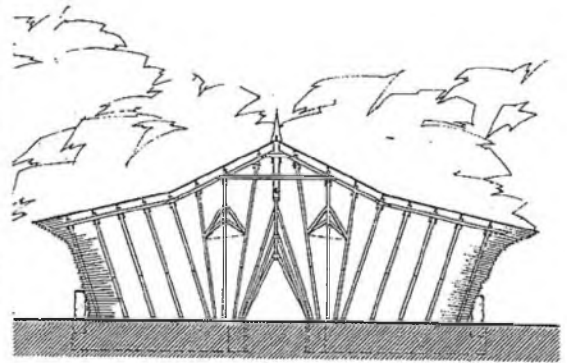
Nagykálló, táncsűr, 1986.

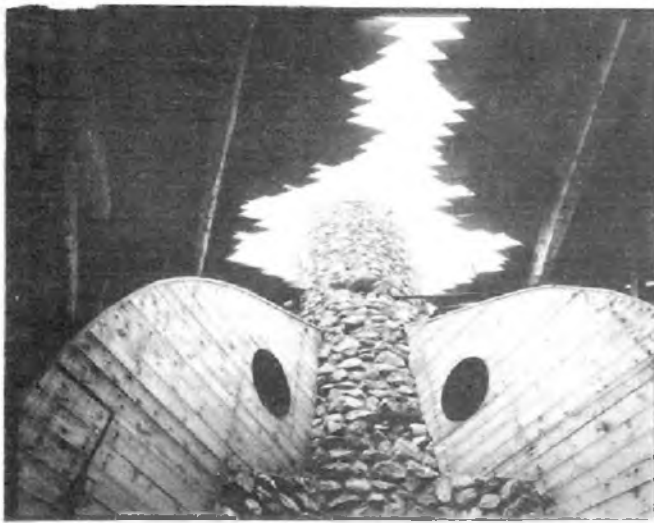

Táncszőr és recepció, 1991.

Étkező és büfé, 1987.

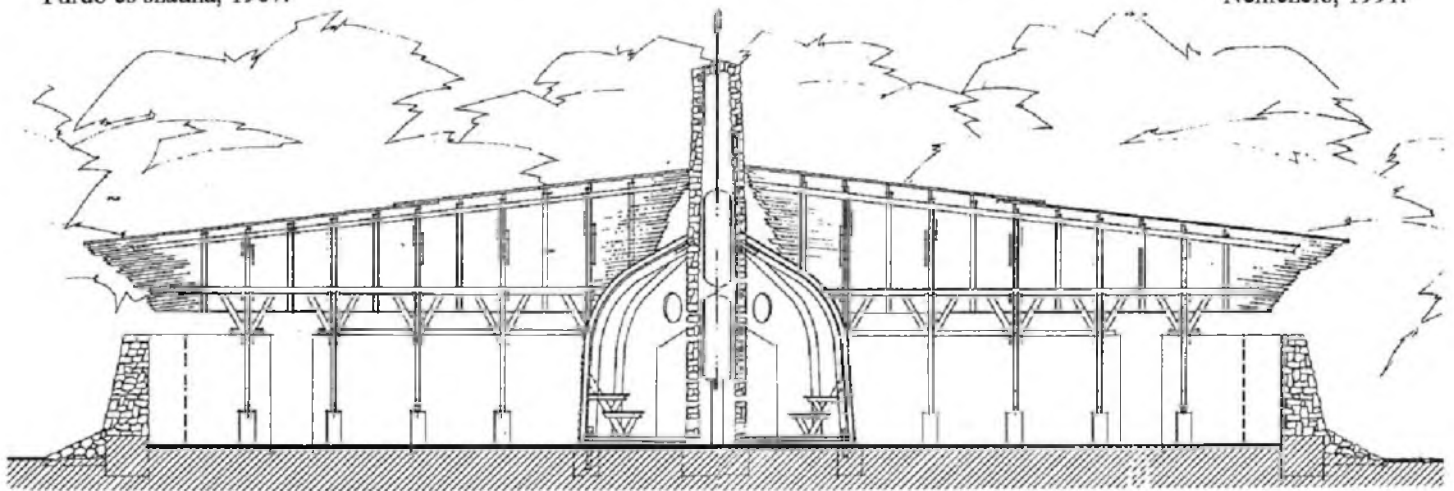

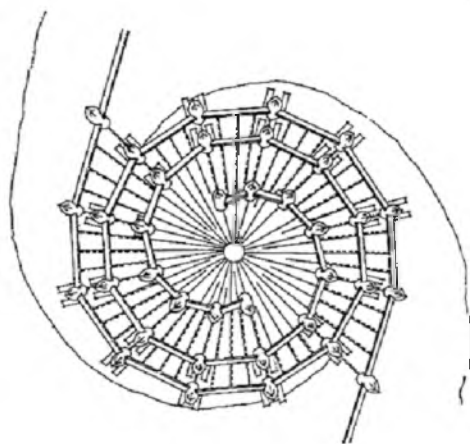

Fürdő és szauna, 1987.

Nemezelő, 1991.

Kilátótorony, 1988.

Recepció, 1989.

